

DOI: 10.31617/2.2024(51)06
УДК 339.13:685.34.03

БОЙКО Галина,

к. т. н., доцент кафедри
товарознавства, стандартизації та
сертифікації

Херсонського національного технічного
університету

вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький,
29016, Україна
galina_boyko_86@ukr.net

BOIKO Halina,

PhD, Associate Professor
at the Department of Commodity Science,
Standardization and Certification
Kherson National Technical University

11, Instytutska St., Khmelnytskyi,
29016, Ukraine
ORCID: 0000-0001-8773-5525

РИНОК ВЗУТТЯ З КОНОПЛЯНОГО ВОЛОКНА

Проаналізовано експорт-імпорт взуття з верхом з текстильних матеріалів та спортивного взуття в грошовому еквіваленті за показниками січень-лютий 2024 р. Зазначено, що найпоширенішими видами текстильного взуття є спортивне: кеди та кросівки, тому проаналізовано саме цей сегмент ринку. Визначено, що імпорт переважає експорт на 95 % як у сегменті спортивного взуття, так і взуття з текстильним верхом. Найбільшим імпортером у двох цих сегментах є Китай. Україна експортує своє спортивне взуття найбільше в республіку Молдову, а взуття з текстильним верхом – до Словаччини. Поставленні в роботі завдання вирішено за допомогою аналізу наукових, аналітичних та оглядових інформаційних ресурсів та обробки наявних статистичних даних. Гіпотезою дослідження є можливість заміни в текстильних взуттєвих тканинах бавовняного волокна на волокна конопель. З цією метою визначено залежність текстильних виробничих підприємств від імпортованої бавовни і запропоновано замінити її на більш екологічний матеріал з технічних конопель. Взуття з цього матеріалу користується попитом у багатьох розвинених країнах світу. Тканина з конопель характеризується високими якісними показниками, антибактеріальна, антиалергенна, добре зберігає тепло, нормалізує потовиділення в людини, залишаючись при цьому міцною та зносостійкою. Проаналізовано діяльність торгових світових та вітчизняних марок, виробництво яких пов'язане з виготовленням взуття з технічних конопель. Визначено основні переваги та недоліки вітчизняного виробництва. Виявлено фактори подальшого розвитку галузі з виробництва текстильного взуття з конопель.

HEMP FIBRE FOOTWEAR MARKET

The export-import of footwear with uppers made of textile materials and sports footwear was analyzed in monetary terms according to January-February 2024 indicators. It was noted that the most common types of textile footwear are sports: trainers and sneakers, therefore this market segment was analyzed. It was determined that imports exceed exports by 95 percent both in the segment of sports shoes and shoes with textile uppers. The largest importer in these two segments is China. Ukraine exports its sports shoes mostly to the Republic of Moldova, and shoes with textile uppers to Slovakia. The tasks set in the work were solved using the analysis of scientific, analytical and survey information resources and the processing of available statistical data. The hypothesis of this study is the possibility of replacing cotton fibers with hemp fibers in textile shoe fabrics. For this purpose, the dependence of textile production enterprises on imported cotton was determined and it was proposed to replace it with a more ecological material made of industrial hemp. Shoes made of this material are in demand in many developed countries of the world. Hemp fabric is characterized by high quality indicators, it is antibacterial, anti-allergenic, retains heat well, normalizes sweating in the human body, and at the same time remains strong and wear-resistant. The activities of global and domestic brands, the production of which is related to the production of shoes from technical hemp, have been analyzed. The main advantages and disadvantages of domestic production are determined. The factors of further development of the hemp textile footwear industry have been identified.

Copyright © 2024. Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії [Creative Commons Attribution License 4.0 \(CC-BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) Міжнародна ліцензія

Ключові слова: текстильне взуття, конопляний текстиль, експорт-імпорт, виробники взуття, переваги та недоліки виробництва.

Keywords: textile footwear, hemp textiles, export-import, shoe manufacturers, production advantages and disadvantages.

Вступ

Ринок українських текстильних товарів нині переживає важкі часи, виробництво текстильного взуття не є винятком. Багато підприємств з виробництва текстильного взуття вимушено релокувати свої потужності в більш безпечні регіони, частина переформатувала своє виробництво під випуск товарів військового призначення, інші просто закрилися. Зниження купівельної спроможності населення, нестача кадрів, проблеми з електропостачанням, сировинна імпорто-залежність, недостатні умови для залучення інвестицій тощо негативно впливають на стан ринку текстильного взуття. Все це обумовлює актуальність аналізу поточного стану вітчизняного ринку текстильного взуття, з визначенням можливостей розширення цього ринку завдяки заміні бавовняного текстилю для взуття на конопляний.

Взуття з конопель з кожним роком користується все більшою популярністю серед споживачів по всьому світі. Адже тканина з конопляного волокна антибактеріальна, антиалергенна, добре зберігає тепло, нормалізує потовиділення в організмі людини та залишається при цьому зносостійкою. Текстильне взуття з конопляного волокна зручне та повітропроникне. Натуральні волокна конопель міцні та пористі, завдяки чому легко забирають та випаровують зайву вологу, забезпечуючи ногам “дихаючий” ефект. Це робить конопляне взуття ідеальним вибором для носіння не лише в літню спеку, а й при низьких температурах зими (Бойко & Тіхосова, 2020). Конопляна тканина – це також погане середовище для бактерій та грибків, що мінімізує неприємні запахи при постійній експлуатації такого взуття. Структура конопляної тканини дає змогу без особливих зусиль позбутися забруднень. Ультрафіолетове випромінювання, яке є згубним для шкіри людини, затримується конопляною тканиною на 95%, у той час звичайні тканини затримують лише на 30–50%. Кожна пара конопляного взуття виділяє значно менше вуглекислого газу, ніж середня пара кросівок: від 4.1 до 5.3 кг (порівняно з 14 кг у середньому співвідношенні) (Boyko & Evtushenko, 2021; Snezana Stankovic & Dušan Popović 2017).

Питанням формування та стану ринку сировини для верху взуття в Україні присвячено низку праць вітчизняних науковців. Наукові праці Жалдак та Мокроусової (2020), Байдакової, Гаркавенко, Дудли, Касьяна, Коновала, Либи, Омельченко, Семака та ін. в основному присвячені аналізу тенденцій розвитку ринку натуральних шкір для виготовлення взуття в Україні та світі. Дослідниками проведено порівняння й

узагальнення статистичної інформації щодо виробництва, реалізації, експорту та імпорту досліджених товарів зі встановленням головних проблем стану ринку шкіряної галузі промисловості, що обмежує можливості її ефективного розвитку.

Зарубіжними вченими загалом досліджено ринок шкір для верху взуття в різних країнах світу (*Behzat & Arife Candas*, 2013; *Poppy Apriliza*, 2023). Використанню конопляного волокна в текстильній промисловості, зокрема у взуттєвому виробництві, присвячено працю індійських учених (*Ravindra et al.*, 2023). Стан світового ринку текстильного взуття досліджується світовими статистичними організаціями: *Statista Market Insights*, *Statista Consumer Insights Global (Textile & Other Footwear – Worldwide*, 2024). Вони вказують на такі основні аспекти:

- очікуваний у 2024 р. дохід сегмента текстилю та іншого взуття в усьому світі становитиме 145 млрд дол. США.
- зростання сегмента текстилю та іншого взуття, за прогнозом, становитиме 0.5% у 2025 р..
- середній обсяг на людину в цьому сегменті становитиме 1.16 пари в 2024 р.;
- глобальні споживачі віддають пріоритет екологічності. Бренди текстилю та взуття в таких країнах, як Італія та Японія, лідирують у виробництві екологічно чистих матеріалів і методів виробництва.

В Україні нині ускладнився збір статистичних даних: Держстат (Державна служба статистики України, 2024) повідомляє, що у зв'язку з військовими діями на території України, згідно з положенням Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни", фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Частина підприємств скористалася цим правом і не подала звіти з питань статистики обсягів виробництва у 2022–2023 рр. Це унеможливило формування органами державної статистики об'єктивної статистичної інформації за цей період у повному обсягу. Тому для збору більш точної статистичної інформації керувалися даними не тільки Державної служби статистики України, але й відкритих інтернет-джерел (офіційні сайти підприємств, наукові статті та інформативні джерела).

Особливістю українського ринку взуття є те, що здебільшого продукція виробляється з натуральної шкіри. Хоча частка текстильного взуття, в яке входить і взуття з конопель, з кожним роком збільшується. Наявні публікації щодо ринку взуття в Україні розглядають взуття загалом (шкіряне та текстильне) або виділяють сегмент взуття з верхом зі шкіри та з верхом з текстильних матеріалів (Караваєв & Сім'ячко, 2019). Як окремий сегмент ринку взуття з технічних конопель не розглядалося.

Мета статті – визначення експорту, імпорту текстильного взуття, з акцентом на ринок взуття з технічних конопель, його проблеми та перспективи розвитку в Україні. Розглянуто гіпотезу, що перспективи розвитку ринку текстильного взуття пов'язані із заміною імпортованої бавовни на вітчизняний текстиль з конопляного волокна.

На першому етапі роботи на підставі отриманої інформації від Державної служби статистики України проаналізовано експорт-імпорт взуття з верхом із текстильних матеріалів та спортивного взуття в грошовому еквіваленті. На другому – за результатами аналізу наукових, аналітичних та оглядових інформаційних ресурсів визначено можливості розвитку вітчизняного ринку текстильного взуття завдяки використанню волокон конопель.

1. Експорт-імпорт взуття з верхом з текстильних матеріалів

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України національна промисловість переживає важкі часи. Але, попри великі труднощі, кожна галузь шукає шляхи до свого відновлення. Швейні та взуттєві виробництва перепрофілювалися та наразі активно виготовляють речі, що можуть стати в нагоді нашим військовим. Європейські партнерикладаються в розвиток української текстильної промисловості. Запроваджуються грантові програми, які допомагають відновити, модернізувати або започаткувати нові підприємства. У вересні 2022 р. сформовано нову інвестиційну ініціативу Уряду України *Advantage Ukraine*, спрямовану на залучення майбутніх інвестицій шляхом демонстрації широких можливостей у ключових секторах, що буде особливо важливим для післявоєнної України (Славкова & Колісник, 2022).

Взуття з верхом тканини з технічних конопель входить до сегмента взуття з текстилю. *Текстильне взуття* за ДСТУ 2157–93 (1994) – це взуття, деталі верху якого виготовлено з текстилю або переважно з нього. Текстильне взуття з'явилося в XVII–XVIII ст., саме тоді відбувся справжній взуттєвий бум для моделей, що призначені для жінок. Шкіряне, важке, грубе жіноче взуття набуває легкості та елегантності форм завдяки різноманіттю текстильних тканин, які почали використовувати для його виробництва: оксамиту, шовку, парчі тощо. Вже у XXI ст. текстильне жіноче взуття стало доволі різноманітним. На сьогодні торговельний асортимент текстильного взуття налічує багато найменувань: чоботи, туфлі, кеди, кросівки, мокасини, босоніжки, сандалії, валянки тощо. Найпопулярніше текстильне взуття, за версією споживачів, це спортивне: кеди, кросівки. Застосування синтетичних текстильних матеріалів для верху взуття, зокрема спортивного, дає змогу отримувати міцні, зручні та легкі вироби (Солтик, І., & Солтик, О., 2023).

Текстильне взуття відрізняється за своїми якісними показниками від шкіряного та має свої переваги та недоліки (рис. 1).

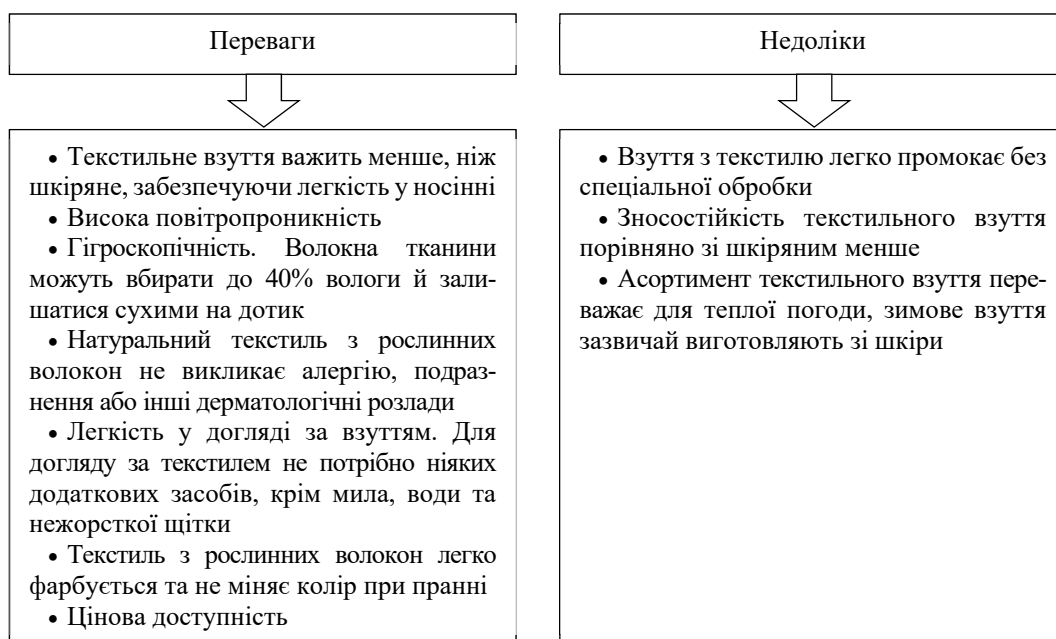

Рис. 1. Переваги та недоліки текстильного взуття

Джерело: складено автором.

Через свою доступність та якість вітчизняні ринки насичені текстильним взуттям. Споживачам пропонується широкий асортимент спортивного, домашнього, повсякденного текстильного взуття як вітчизняного, так і зарубіжного виробництва.

За січень–лютий 2024 р. обсяг експорту вітчизняного спортивного взуття за товарною позицією 6404 згідно з УКТЗЕД у грошовому вимірі становив 31.1 тис. дол. США, імпорту – 605.5 тис. дол. США (Державна служба статистики України, 2024).

Таке суттєве переважання імпорту спричинено такими чинниками: загальнодержавна економічна криза, диспаритет цін, розпад економічних, виробничих і технологічних зв'язків між окремими ланками комплексу, дефіцит фінансових ресурсів для впровадження новітніх технологій і модернізації виробничих потужностей, утрата традиційних ринків збуту, недостатні умови для залучення інвестицій, низький рівень менеджменту на підприємствах, недостатня кількість кваліфікованих кадрів, ускладнення логістики тощо. Також більшість вітчизняних підприємств спрямувало свої потужності на виробництво взуття для військових, забезпечуючи тим самим потреби держави. На рис. 2 (а, б) зазначені основні країни-імпортери та експортери в кількісному співвідношенні за аналізований період.

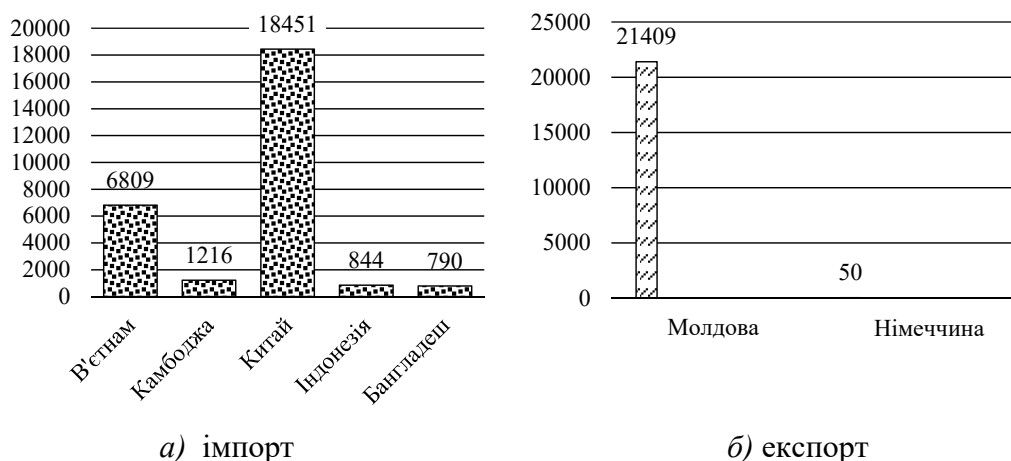

Рис. 2. Кількісне співвідношення експорту та імпорту спортивного взуття в Україні за січень–лютий 2024 р., пар взуття

Джерело: побудовано автором за (Державна служба статистики України, 2024).

З рис. 2 випливає, що головним імпортером українського взуття є республіка Молдова, а найбільшим експортером – Китай. Для розуміння більш повної картини на ринку текстильного взуття проаналізовано статистичні дані за січень–лютий 2024 р. саме щодо взуття з верхом з текстильних матеріалів. За даними Державної служби статистики України, 2024, у січні–лютому 2024 р. обсяги експорту взуття з текстильним верхом в грошовому еквіваленті становили 2.3 тис. дол. США, імпорту – 72.4 тис. дол. США. На рис. 3 (а, б) представлено головні країни-постачальники та споживачі взуття з текстильним верхом.

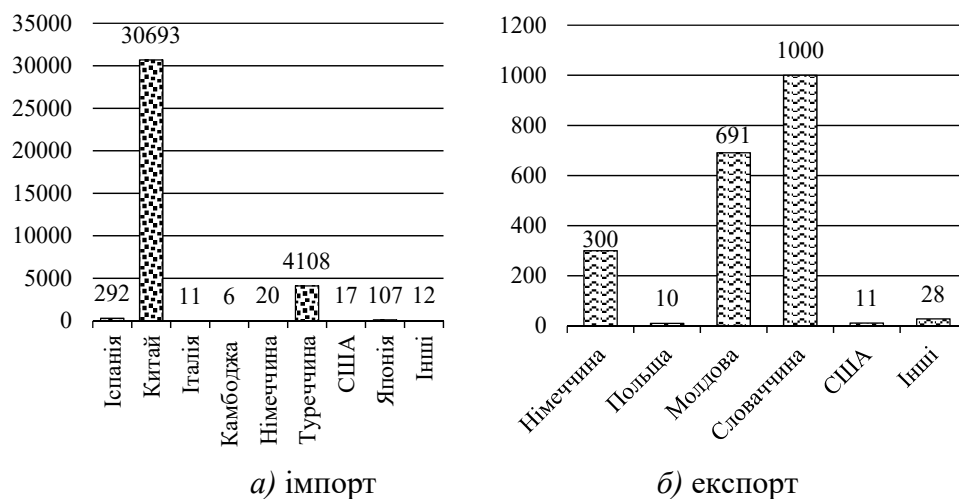

Рис. 3. Кількісне співвідношення експорту та імпорту взуття з текстильним верхом в Україні за січень–лютий 2024 р., пар взуття

Джерело: побудовано автором за (Державна служба статистики України, 2024).

За даними рис. 3, найбільше взуття з текстильним верхом з України вивезено до Словаччини, імпортовано ж – з Китаю. Як і в спортивному взутті, також переважає імпорт, чинники впливу практично ті самі, додати можна лише, що більшість взуттєвих підприємств працюють

з імпортованою сировиною – як основа для більшості текстильних видів взуття застосовується бавовна. Спираючись на статистичні дані, за січень–грудень 2023 р. бавовни імпортовано на 122.5 млн дол. США, ниток бавовняних швейних – на 0.33 млн дол. США, пряжі бавовняної – на 17.19 млн дол. США, тканин – на 46.04 млн дол. США (Державна служба статистики України, 2024). Тобто імпорт бавовняної сировини та тканин призводить до завищення цін на готову продукцію.

2. Перспективи застосування конопляного волокна в текстилі для верху взуття

Результати аналізу отриманих даних підтверджують, що для збільшення виробництва обсягів текстильного взуття як для внутрішнього споживання, так і для експорту його на міжнародні ринки потрібно мати вітчизняну сировину високої якості, яка буде не тільки позитивно впливати на людину, але не спричинятиме негативних наслідків для навколишнього середовища при вирощуванні та виробництві. Адже відомо, що:

- заводи з виготовлення шкіри використовують такі хімічні компоненти, як хром, формальдегід, миш'як, ціанід, свинець, кам'яновугільні смоли, аміак, кислоти, натрій і мінеральні солі, які негативно впливають на навколишнє середовище; спричиняють токсичні хімічні та біологічні викиди газу, забруднення водойм і ґрунту;

- тваринництво використовує значну частину природних ресурсів Землі;

- бавовняну нитку, з якої виробляють бавовняні тканини, отримують з рослини бавовник. Зростання світового виробництва виробів з бавовни сприяє розширенню територій, відведених під її вирощування. Але ця культура, яка цінується у всьому світі за натуральність і безпеку, перетворює традиційні бавовносіючі регіони у зони екологічного лиха. Щоб уникнути шкоди від комах, бавовну регулярно обробляють пестицидами. Крім того, ведеться боротьба з бур'янами і різними хворобами, завдяки чому в ґрунт потрапляють тонни гербіцидів та фунгіцидів. А ще це виснаження водних ресурсів. Бавовна хоч і є посухостійкою культурою, але без води рости не може. Тому в різних районах бавовництва доводиться організовувати штучне зрошення полів. Часто це призводить до виснаження природних ресурсів (Іванюта & Якушенко, 2020).

Технічні коноплі – це рослина з унікальними властивостями, яка є традиційною для українських територій. І досі, навіть в умовах війни, аграрії продовжують висівати цю культуру. Науковцями Інституту луб'яних культур НАН України (Сумська обл., м. Глухів) проводяться дослідження щодо унікальності конопель у тому, що вони не лише зв'язують вуглекислий газ у повітрі, але й очищують ґрунти від тяжких металів, що нині є актуальним (Kurkul, 2024). Більше того, завдяки ухваленню Верховною Радою Проєкту закону щодо легалізації медичного канабісу № 7457 (2023, 21 грудня) ситуація в коноплепереробній галузі дещо змінилася. Цей закон врегульовує цілу низку питань, зокрема і щодо вирощування технічних сортів конопель. Будуються нові заводи

первинної переробки технічних конопель, випускаються вітчизняні техно-логічні лінії з отримання волокон, тобто галузь розвивається. В Україні на сьогодні повноцінно працюють вже чотири заводи з первинної пере-робки конопель, п'ятий – на стадії запуску. Новий завод відкривається в Черкасах, на його запуск надійшло 3.5 млн євро інвестицій з Німеч-чини. В Харкові почали випускати техобладнання для заводів з первинної переробки цієї рослини, вже перша лінія тестується на новому заводі в Черкасах, коштує така лінія близько 16 млн грн, її потужність оцінюється в 1 т/год. Тобто створюється база для ще більш активного використання цієї сировини у вітчизняному взуттєвому виробництві.

3. Аналіз українського виробництва текстильного взуття з технічних конопель

Беручи до уваги унікальні властивості конопляної сировини, все більше підприємств в Україні почали використовувати текстильні тканини з конопель для виготовлення взуття. Перелік таких підприємств щороку збільшується.

Україна за кількістю підприємств-виробників взуття з тканиною верху з технічних конопель не поступається світовим лідерам з виро-щування цієї культури. В таблиці наведено перелік світових та вітчиз-няних торгових марок взуття з конопляного текстилю.

Таблиця

Світові та вітчизняні торгові марки взуття з конопляного текстилю

Країна реєстрації ТМ	Торгова марка (ТМ)
Україна	"Hemps" (м. Житомир) заснована у 2005 р. дизайнером Олегом Земнуховим, спеціалізується на виробництві як чоловічого, так і жіночого взуття, доповнюється одягом та аксесуарами з конопляної тканини ручної роботи
	"Ален Групп" (м. Київ) спеціалізується на виробництві спортивного взуття
	"Jo Hemp" (м. Київ), спеціалізується на виробництві чоловічого та жіночого взуття, одягу, шкарпеток, устілок та продуктів харчування з додаванням насіння та олії конопель
	"Hanftek" (м. Хмельницький) виготовлення чоловічого, жіночого та дитячого взуття
	"Hemp Factor" (м. Київ) заснований в 2016 р., виробляє сучасний текстиль та постільну білизну, моделі верхнього одягу з трикотажної та полотняної 100% конопляної тканини, взуття, аксесуари та харчові продукти
	"Ukono" (м. Чернівці) спеціалізується на виробництві подушок, ковдр, одягу, взуття та харчових продуктів
	"Кредо" (м. Хмельницький) виготовлення чоловічого, жіночого та дитячого взуття.
США	"Rawganique", "Astral", "Rackle", "Circle Vee",
Португалія	"Dopekicks", "8000Kicks",
Італія	"Risorse Future", "Vibram"
Іспанія	"Rainbow® Sandals"
Франція	"Seagale"
Чехія	"Bohempia"
В'єтнам	"Sanuk",
Англія	"Vivobarefoot"
Таїланд	"Virblatt"
Австралія	"Kustom Footwear"
Бельгія	"Ecco"
Німеччина	"Adidas", "Virblatt"

Джерело: побудовано автором за (7 українських брендів, які створюють одяг і взуття з конопель, 2024; ТОП-5 українських марок, які шийють одяг, взуття і текстиль з коноплі, 2024; 29 Hemp Shoes That Are Comfortable & Sustainable, 2024).

Дані *таблиці* свідчать, що українські бренди текстильного взуття з конопель переважають за кількістю навіть США. Європейські компанії більш конкурентоспроможні на світових ринках, ніж українські бренди, але вітчизняне виробництво текстильного взуття тільки розвивається й вдосконалюється і вже виходить на світові ринки. Так, до 2022 р. взуття ТМ "Jo Hemp" успішно продавалося в Італії, Іспанії та США, за якістю воно подібне лише взуттю, яке нині виготовляють у Чехії ТМ "Bohempia".

Військова ситуація в країні призвела до того що більшість підприємств відмовляються від російської та білоруської текстильної сировини. ТМ "Ukono" з м. Чернівці, до війни виготовляли текстильне взуття з льону, який привозили із Білорусі, щоб не підтримувати країн-агресорів підприємство перейшло на конопляний текстиль, який закуповують у вітчизняних постачальників.

Використання конопляного текстилю для взуття є пріоритетним у більшості розвинених країн. Для взуттєвого конопляного текстилю більшість компаній використовує таке відсоткове співвідношення волокнистого складу: 50% коноплі, 50% бавовни. Буває додають ще в невеликих кількостях (до 10%) синтетичні волокна: нейлон, лавсан, капрон. Все це пов'язано з високою розтяжністю конопляного волокна, для зменшення цього показника й використовують суміші.

Більшість як вітчизняних, так і світових компаній з виробництва взуття з конопляного волокна роблять його повністю екологічним: щоб зменшити кількість клею, верх пришивається безпосередньо до підошви; підошви виготовляються з натурального каучуку та переробленого пластику; підкладка, шнурки виготовляються з органічної бавовни, коноплі та джуту.

Використання конопляної тканини для виготовлення верху взуття дасть можливість українським підприємствам із виробництва взуття замінити синтетичні шкіри, тканини з хімічних волокон, бавовняний текстиль та неякісну шкіру на екологічно чистий вітчизняний матеріал з високими споживними характеристиками.

Отже, дійдемо висновку, що розвиток українських компаній з виробництва текстильного взуття передбачає ряд факторів, на які потрібно спиратися:

- обираючи конопляний текстиль, потрібно розуміти, що він за якісними властивостями переважає багато інших текстильних волокон;
- пріоритетним є використання вітчизняної сировинної бази, що дасть поштовх до зменшення собівартість майбутніх виробів;
- використання конопляного текстилю позитивно впливає не тільки на здоров'я людини, але й на навколишнє середовище при вирощуванні цієї сировини, чого неможливо досягти при виробництві шкіри та вирощуванні бавовни;
- розвиток конопелепереробної галузі завдяки оновленню законодавчої бази щодо вирощування цієї рослини;

- інтерес європейських донорів до цієї галузі сприяє відкриттю нових переробних заводів, впровадженню інноваційних технологій переробки та збільшенню інвестиційних внесків у конопелеробну галузь;
- розвиток вітчизняної науки в цій галузі: виведення нових сортів з низьким вмістом психоактивного компонента ТГК (тетрагідроканнабінолу) до 0.08%; розроблення інноваційних технологій збирання та переробки; вдосконалення процесів очищення та котонізації волокна тощо.

Усі ці аспекти не тільки можуть стати рушійною силою в розвитку вітчизняної бази і відмові від імпорту бавовняного волокна, але і дадуть поштовх розвитку підприємств з виробництва текстильного взуття на основі конопляного волокна та виходу конкурентоспроможних взуттєвих товарів на міжнародні ринки.

Висновки

Найпоширенішими видами текстильного взуття є спортивне взуття: кеди та кросівки. На вітчизняному ринку імпорт переважає експорт на 95% у сегментах як спортивного взуття, так і взуття з текстильним верхом. Найбільшим імпортером у двох цих сегментах є Китай, через низьку вартість імпортованих товарів. Головною країною експортером взуття з текстильним верхом в Україну є Словаччина, а спортивного взуття – Молдова.

Також проаналізовано ринок текстильного взуття, яке виготовляється з використанням текстилю для верху з волокон конопель. З кожним роком світових та вітчизняних виробників взуття з конопляного текстилю стає все більше. Ринок текстильного взуття з конопляного волокна в Україні представлено такими брендами: "Hemps", "Ален Групп", "Jo Hemp", "Hanftek", "Hemp Factor", "Ukono", "Кредо".

Ці торгові марки орієнтовані на виробництво чоловічого, жіночого, дитячого взуття, одягу, постільної білизни, аксесуарів та іншої продукції з конопляної сировини.

Спираючись на наведені факти розвитку вітчизняної промисловості з виробництва текстильного взуття, зазначимо, що Україна має всі можливості до розширення ринків текстильного взуття завдяки вітчизняній, екологічній, натуральній тканині з конопляного волокна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

29 Hemp Shoes That Are Comfortable & Sustainable. (2024). <https://wamaunderwear.com/blogs/news/hemp-shoes>

7 українських брендів, які створюють одяг і взуття з конопель. (2024). <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/1698680297-vid-nizhnoyi-bilizni-shub-i-chobit-7-ukrayinskih/>

7 Ukrainian brands that create clothes and shoes from hemp. (2024). <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/1698680297-vid-nizhnoyi-bilizni-shub-i-chobit-7-ukrayinskih/>

Behza, t Oral, Bitlisli, Arife, Candas, Adiguzel, Zengin, Yeldiyar, G., & Kairanbekov, G. (2013). Upper leathers in shoe manufacturing. *Ege University*, 2(07), 37–41.

Boyko, G., Holovenko, T., Yageluk, S., Dombrovskaya, O., Kuzmina, T., & Evtushenko, V. (2021). Methods for improving the qualitative indicators of fabric on the basis of hemp cotton for the top of footwear. *Fibers and Textiles*, 28(2), 3–8.

Kurkul. (2024). Вирощування конопель принесе понад 12 млн зі 100 га. <https://kurkul.com/spetsproekty/1589-viroshchuvannya-konopel-prinese-ponad-12-mln-zi-100-ga>

Growing hemp will bring more than 12 million from 100 hectares. (2024). <https://kurkul.com/spetsproekty/1589-viroshchuvannya-konopel-prinese-ponad-12-mln-zi-100-ga>

Poppy, Apriliza. (2023). The planning for upper shoes raw material inventory using the material requirement planning (MRP) method (Case Study: PT X). *International Journal of Global Operations Research*, 4(4), 271–278. <https://doi.org/10.47194/ijgor.v4i4.235>

Ravindra, B., Malabadi, Kiran, P. Kolkar, Raju, Krishna, Chalannavar, Karen, Viviana, & Castaño, Coronado. (2023). Industrial Cannabis sativa: Role of hemp (fiber type) in *Textile industries*, 16(02), 1–014. <https://doi.org/10.30574/wjbphs.2023.16.2.0450>

Snezana, Stankovic, Dušan, Popović, & Ana, Kocić. (2017). Ultraviolet Protection Factor of Hemp/Filament Hybrid Yarn Knitted Fabrics. *Tekstilec*, 60(1), 49–57. <https://doi.org/10.14502/Tekstilec2017.60.49-57>

Textile, & Other Footwear – Worldwide. (2024). <https://www.statista.com/outlook/cmo/footwear/textile-other-footwear/worldwide>

Бойко, Г. А., Мандра, О. М., & Тіхосова, А. О. (2020). Унікальні споживні властивості технічних конопель. *The 6th International scientific and practical conference "Dynamics of the development of world science"*. Perfect Publishing, Vancouver, Canada, 382–386.

Boyko, G. A., Mandra, O. M., & Tikhosova, A. O. (2020). Unique consumptive properties of industrial hemp. *The 6th International scientific and practical conference "Dynamics of the development of world science"*. Perfect Publishing, Vancouver, Canada.

Державна служба статистики України. (2024). <https://www.ukrstat.gov.ua/>

State Statistics Service of Ukraine. (2024). <https://www.ukrstat.gov.ua>

ДСТУ 2157-93. (1994). Взуття. Терміни та визначення. http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=73343

DSTU 2157-93. (1994). Footwear. Terms and definitions. http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=73343.

Жалдак, М. П., & Мокроусова, О. Р. (2020). Стан ринку дитячого взуття та натуральних шкір для його виготовлення. *Перспективні матеріали та інноваційні технології: біотехнологія, прикладна хімія та екологія*.

Zhaldak, M. P., & Mokrousova, O. R. (2020). State of the children's footwear market and natural leather for its manufacture. *Promising materials and innovative technologies: biotechnology, applied chemistry and ecology*.

Іванюта, С. П., Коломієць, О. О., Малиновська, О. А., & Якушенко, Л. М. (2020). Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: *аналіт. доповідь*. НІСД.

Ivanyuta, S. P., Kolomiets, O. O., Malinovska, O. A., & Yakushenko, L. M. (2020). Climate Change: Consequences and Adaptation Measures: *Analyt. report*. NISD.

Караваєв, Т., Коломоєць, Т., & Сім'ячко, О. (2019). Взуття з текстилю в Україні: ринкові дослідження. *Товари і ринки*, (3), 60–74.

Karavaev, T., Kolomoets, T., & Simyachko, O. (2019). Textile shoes in Ukraine: market research. *Goods and markets*, (3), 60–74.

Плюси і мінуси взуття з текстилю. (2024). <https://theoleo.com.ua/ua/blog/plyusy-i-minusy-vzuttya-z-tekstylyu/>

Pros and cons of textile shoes. (2024). <https://theoleo.com.ua/ua/blog/plyusy-i-minusy-vzuttya-z-tekstylyu/>

Проект Закону про регулювання обігу рослин роду конопль (Cannabis) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів, отриманих внаслідок війни № 7457 (2023, 21 грудня). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39783>

The Draft Law on the Regulation of the Circulation of Cannabis Plants for Medical, Industrial Purposes, Scientific and Scientific-Technical Activities to Create Conditions for Expanding Patients' Access to the Necessary Treatment of Oncological Diseases and Post-traumatic Stress Disorders Acquired as a Result of War. No. 7457 (from December 21, 2023) <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39783>

Славкова, А. А., & Колісник, Д. Р. (2023). Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*, (56), 22–34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>

Slavkova A. A., Kolisnyk D. R. (2023). Ukraine's investment attractiveness: realities in war conditions and prospects for post-war reconstruction. *Economy and society*, (56), 22–34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>

Солтик, І., & Солтик, О. (2023). Вибір оптимального спортивного взуття для бігу *Physical culture and sport: scientific perspective*, (3), 25–36. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.3.3>

Which branded sports shoes are the most comfortable? (2024). <https://hadi.ua/kakaya-brendovaya-obuv-samaya-udobnaya>

ТОП-5 українських марок, які шиють одяг, взуття і текстиль з коноплі. (2024). <https://ukrainky.com.ua/top-5-ukrayinskyh-marok-yaki-shyyut-odyag-vzuttya-i-tekstyl-z-konopli/>

TOP-5 Ukrainian brands that sew clothes, shoes and textiles from hemp. (2024). <https://ukrainky.com.ua/top-5-ukrayinskyh-marok-yaki-shyyut-odyag-vzuttya-i-tekstyl-z-konopli/>

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору.

Автор не отримувала прямого фінансування для цього дослідження.

Бойко Г. Ринок взуття з конопляного волокна. *Міжнародний науково-практичний журнал "Товари і ринки"*. 2024. № 3 (51). С. 92–103. [https://doi.org/10.31617/2.2024\(51\)06](https://doi.org/10.31617/2.2024(51)06)

Надійшла до редакції 13.07.2024.

Отримано після доопрацювання 20.08.2024.

Прийнято до друку 23.08.2024.

Публікація онлайн 16.09.2024.